

پیش‌بینی روابط فرا زناشویی بر اساس هوش معنوی، هوش اخلاقی، رضایت زناشویی و استفاده از شبکه‌های مجازی اجتماعی با نقش تعدیل‌کنندگی جنسیت

The prediction of affairs based on spiritual intelligence, moral intelligence, marital satisfaction, and use of virtual social networks with moderating role of gender

Ali kamalju

Mohamad Narimani

Akbar Atadokht

Abas Abolghasami

علی کمال‌جو *

محمد نریمانی **

اکبر عطا دوحخت ***

عباس ابوالقاسمی ****

Abstract

Extramarital affairs have destructive effects on the family. The Researchers claim that inappropriate use of virtual networks, low spiritual and moral intelligence and lack of marital satisfaction have a prominent role in its prevalence. This study administrated aimed to investigation of the mediator role of gender in the relationship among spiritual intelligence, moral intelligence, marital satisfaction, and use of virtual networks with extramarital affairs. The method of the study was descriptive-correlation and the statistical population consisted of married people aged 15 to 55 in Bousheher. The sample consisted of 250 subjects who referred to the court or counseling and psychological centers for infidelity; and selected by convenience sampling. The data were gathered by Spiritual intelligence, moral intelligence and marital satisfaction questionnaires and were analyzed by applying multiple and moderating regression analysis. The outcome of multiple regression analysis showed that among the predictor variables, the spiritual intelligence and the amount of use of virtual network can significantly predict the extramarital affairs ($r=0/56$). Moderating regression analysis indicated that the gender moderates the relationship among the spiritual and moral intelligence with extramarital affairs as well as the relationship among the virtual network and extramarital affairs ($p>0/01$, $F=4/245$). It seems that spiritual and moral intelligence training in premarital counseling and treatment and training of family can help to family health.

چکیده

روابط فرا زناشویی تأثیرات ویرانگری بر خانواده می‌گذارد، پژوهشگران بهره‌گیری ناپجا از شبکه‌های مجازی، هوش معنوی و اخلاقی پایین و نبود رضایت زناشویی را در گسترش آن برجسته می‌دانند. این پژوهش با هدف بررسی نقش میانجی‌گر جنسیت در رابطه هوش معنوی، هوش اخلاقی، رضایت زناشویی و استفاده از شبکه‌های مجازی با روابط فرا زناشویی به انجام رسیده است. روش پژوهش توصیفی-همبستگی است و جامعه آماری دربرگیرنده افراد متأهل ۱۵ تا ۵۵ ساله شهر بوشهر است. نمونه دربرگیرنده ۲۵۰ نفر است که برای اقدام به خیانت به دادگاه یا مراکز روان‌شناختی و مشاوره مراجعه نموده‌اند؛ و به شیوه نمونه‌گیری در دسترس گزینش شده‌اند. داده‌ها با ابزارهای هوش معنوی، هوش اخلاقی و رضایت زناشویی گردآوری و با به کار بستن تحلیل رگرسیون چندگانه و میانجی‌گر تحلیل شده‌اند. برآمدهای رگرسیون چندگانه نشان داد که از میان متغیرهای پیش‌بین هوش معنوی و تراز استفاده از فضای مجازی می‌توانند رابطه فرا زناشویی را به گونه معنی‌داری ($F=0/56$) پیش‌بینی کنند. بررسی رگرسیون میانجی‌گر نشان داد جنسیت، رابطه میان هوش معنوی و اخلاقی با رابطه فرا زناشویی و همچنین میان تراز استفاده از فضای مجازی و رابطه فرا زناشویی را میانجی‌گری می‌کند ($F=4/245$) $P < 0/001$. به نظر می‌رسد آموزش هوش معنوی و اخلاقی در مشاوره پیش از پیوند زناشویی و نیز در آموزش و درمان خانواده می‌تواند به سلامت خانواده کمک نماید.

Keywords: marital satisfaction, affairs, virtual social networks, spiritual intelligence, moral intelligence

واژگان کلیدی: رضایت زناشویی، روابط فرا زناشویی، شبکه‌های مجازی اجتماعی، هوش اخلاقی، هوش معنوی

مقدمه

امروزه یکی از زمینه‌های زندگی، مسئله خیانت است. بروز این نگرانی در جامعه، نشانه تحولی آرام و پیشروند در جامعه است (رضایی و کلانتری، ۱۳۹۰). خیانت در ازدواج به معنای بی‌وفایی و عدم تعهد به ازدواج و برقراری هرگونه ارتباط عاطفی و جنسی با جنس ناهمسان است. خیانت در ازدواج عامل بزرگ عدم رضایت زناشویی (باگاروزی، ۲۰۰۸) و همچنین زمینه اصلی تعارض‌ها و ناسازگاری‌های زناشویی و جنسی (مدرسی به نقل از پلات و دیگران، ۲۰۰۸؛ اسماعیلی کیا، ۲۰۱۳) و یکی از برجسته‌ترین مشکلات در روابط زناشویی و طلاق زوجین به شمار آورده می‌شود (شعاع کاظمی و مومنی جاوید، ۲۰۱۵). آشکار ساختن و یا رو کردن رابطه فرا زناشویی می‌تواند تأثیرات تباهگری بر شخصیت، سلامت جسمی و روانی، یا رابطه مشترک زوجین بگذارد (اسکینسول و همکاران، ۲۰۰۶). پژوهش‌ها نشان داده‌اند که روابط فرا زناشویی در جوامع امروزی و نوین رخدادی شایع شده است و همه‌گیرترین چالشی است که پای زوجین را به درمان می‌گشاید (گوردون و همکاران، ۲۰۰۴؛ باگاروزی، ۲۰۰۸؛ عسکر پور و مظاهری، ۲۰۱۶). به طوری که سنیدر (۲۰۰۵) به نقل از پژوهشگران بیان می‌کنند که گسترش خیانت در میان مردان و زنان آمریکایی به ترتیب ۴۴ و ۲۵ درصد ذکر شده و حتی برخی یافته‌ها ۷۰ تا ۸۵ درصد هم اعلام کرده‌اند و خیانت را عامل اصلی طلاق یاد کرده‌اند (سنیدر، ۲۰۰۵؛ اسمیت و همکاران، ۲۰۱۰ و مارین و کریستین سین، ۲۰۱۴).

همین‌طور پژوهشی در زیمباوه روشن کرد که زنان خیانت مردان ۸۰ تا ۹۸ درصد برآورد کردند و مردان اظهار کردند که زنان ۷۰ تا ۹۰ درصد به همسرانشان خیانت می‌کنند و یافته‌ها نشان داد که مردان بیشتر از زنان خیانت می‌کنند (کبریوا و دیزی میری، ۲۰۱۵). در دهه‌های گذشته خیانت در زنان افزایش یافته است ولی همچنان تراز آن کمتر از مردان است و در گزارش اخیر سازمان بهداشت جهانی شمار مردانی که درگیر خیانت بودند ۷ برابر زنان ذکر شده است (عسکر پور کریمی و مظاهری، ۲۰۱۶).

یافته‌های فتحی و همکاران (۱۳۹۲) هم نشان می‌دهد که ۸۴ درصد کسانی که مرتکب خیانت شده‌اند دارای فرزند بوده‌اند و بیش از نیمی از خیانت‌ها در ۱۰ سال نخست زندگی مشترک آنان

رخ داده بود. هم‌چنین ۴۲ درصد خیانت در سنین ۲۶ تا ۳۵ سال رخ داده بود و ۴۰ درصد در سنین ۳۶ تا ۴۵ سال حادث شده بود.

پژوهشگران عواملی چون نقش تسهیلگری تلفن همراه و اینترنت را در روابط فرناشویی مهم و مؤثر دانسته‌اند (فتحی و همکاران، ۱۳۹۲). عامل دیگری که با روابط فرا زناشویی و شبکه‌های مجازی در ارتباط است نارضایتی جنسی و زناشویی است (عبدی و همکاران، ۱۳۹۱؛ کوینا^۱ و همکاران، ۲۰۱۴). پژوهش‌های فراوانی روشنگر این یافته است که روابط فرا زناشویی کلان‌ترین دلیل فروپاشی روابط همسران و تعارضات زناشویی است (مدرسی و همکاران، ۱۳۹۳ به نقل از پلات^۲ و همکاران، ۲۰۰۸)؛ و با دریغاً هنگامی در خانواده خیانت دیده شود آنجا دیگر جای آرامی برای اعضای آن نخواهد بود.

همچنان که جاوید نیا و همکاران (۲۰۱۴) نشان دادند که روابط فرا زناشویی همبستگی منفی با رضایت زناشویی دارد و همبستگی مثبتی با روابط جنسی پیش از ازدواج دارند. به این معنا که زنانی که پیش از ازدواج روابط جنسی فراوانی با جنس ناهمسان داشتند در زندگی متأهلی هم احتمال بیشتری داشت که روابط فرا زناشویی داشته باشند.

نشاط دوست و همکاران (به نقل از پولنر^۳، ۱۹۸۹ و السیون^۴، ۱۹۹۱) و هم‌چنین ثناگویی و همکاران (۱۳۹۰) و بخشوده و بهرامی احسان (۱۳۹۱) بیان می‌کنند کسانی که باور قلبی به خدا دارند و عبادات آیینی انجام می‌دهند، سازگاری و رضایت بیشتری از زندگی مشترکشان دارند و کمتر طلاق می‌گیرند؛ و پژوهشگران دیگر نشان داده‌اند که نرخ خیانت در میان مردم مذهبی کمتر است (آماتو و راگز، ۱۹۹۷؛ تریز و گیسن، ۲۰۰۰؛ اتکینز همکاران، ۲۰۰۱) و هم‌چنین بوردت^۵ و همکاران (۲۰۰۷) ادعا کردند مردم مذهبی خیانت به همسر را بد می‌دانند و به تعهدات زناشویی توجه دارند (فتحی و همکاران، ۱۳۹۲). همین‌طور زنانی که طرح‌واره عشق ایمن و یا به گفته‌ای از همسر خود رضایت داشتند کمترین تراز توجه را برای تأیید روابط فرا زناشویی داشتند (شریفی و

¹.Kwena

².Platt

³.Pollner

⁴.Ellison

⁵.Burdette

همکاران، ۱۳۹۱)؛ و نیز قاسمی و همکاران (۱۳۹۱) نشان دادند که هر چه تراز استفاده مردم از فیس بوک افزایش می‌یابد از تراز هویت دینی آنان کاسته می‌شود و زمینه برای رفتارهای پرخطری همچون خیانت فراهم می‌شود؛ اینترنت به واسطه گشایش فضای گمنامی و آسودگی خیال نقش شایانی در روابط فرا زناشویی نوین ایفا می‌کند (اسمیت و همکاران، ۲۰۱۰). پژوهشی در هنگ کنگ نشان داد که در رضایت زناشویی دگرگونی‌هایی ایجاد شده و خیانت جنسی آشکارا احتمال طلاق را افزایش می‌دهد، ولی تنها تعیین کننده طلاق نیست و عواملی چون حضور بچه در خانواده و کیفیت زندگی رضایت بخش در پیش از آشکار شدن خیانت، می‌تواند احتمال طلاق را کاهش دهد (فان^۱، ۲۰۰۴).

خیانت جنسی یا عاطفی یا وجود هر دوی آن‌ها باهم برای مدتی زیاد ارتباطات زوجین را آشفته می‌سازند؛ و با یک تصمیم مهم روبرو می‌شوند که زندگی مشترک را ادامه داده و یا پایان بدهند. مردان و زنان از دید تکاملی دو نگرش و رفتار ناهمگون به خیانت دارند. پژوهش‌ها نشان داده که در چنین پیشامدهایی بخشیدن سخت است و چه بسا بنا به ماهیت خیانت، زوجین به روابط مشترکشان پایان می‌دهند؛ و یافته‌ها نشان می‌دهد که مردان در سنجش با زنان برای بخشیدن خیانت جنسی در سنجش با خیانت عاطفی دشواری بیشتری دارند و احتمال بیشتری دارد که زندگی مشترک را پایان دهند (شاکلفورد^۲ و همکاران، ۲۰۰۲). در همین راستا، پژوهش‌ها نشان داده که مردان در برابر خیانت جنسی همسرشان آشفته‌گی بیشتری نشان می‌دهند، در صورتی که زنان در برابر خیانت عاطفی همسرشان ناراحتی بیشتری نشان می‌دهند؛ ولی زنان و مردانی که یک جور خیانت را به‌عنوان بسیار ناراحت کننده یاد می‌کردند، ارزیابی آن‌ها از خیانت دوگانگی نداشت (کان^۳ و همکاران، ۲۰۰۱). بررسی‌های جهانی نشان داده که مردان در سنجش با زنان احتمال بیشتری دارد (۳۲.۷٪ در برابر ۱۱.۶٪) که درباره خیانت خود صحبت کنند. هم‌چنین شیوع روابط فرا زناشویی جنسی در مردان با افزایش سن بالا می‌رود ولی برای زنان روابط فرا زناشویی در گستره سنی ۳۰-۵۰ بیشتر شیوع دارد و بیشتر زنان و مردانی که روابط فرا زناشویی را تأیید می‌کردند با طلاق گرفتن هم

¹. Fan

². Shakelford

³. Cann

به خاطر روابط فرا زناشویی مشکلی نداشتند. ولی زوجینی که روابط فرا زناشویی را تأیید نمی‌کردند و طلاق نمی‌گرفتند و نگاه یکسانی به خیانت داشتند، بدون در نظر گرفتن جنسیت هر دو کوشش می‌کردند خیانت را فراموش کنند (ویدرمن، ۱۹۹۷).

یک متغیر دیگر در ارتباط با این جستار، هوش معنوی است که می‌تواند تأثیرات باارزشی بر باورها و نگرش فرد بگذرد تا بتواند با دشواری‌های زندگی بهتر رویارو شود (جاودان و نیک‌کردار، ۲۰۱۱، خوش‌طینت، ۲۰۱۲). به‌تازگی پژوهش‌های شایسته‌ای درباره هوش معنوی اسلامی انجام شده است. همچنان که قنبری و کریمی (۱۳۹۵) برخی مؤلفه‌های هوش معنوی از دیدگاه نهج‌البلاغه را دربرگیرنده خودآگاهی و ارزش محوری می‌دانند. درواقع در اسلام هوش معنوی با توان درونی مردم، برای داشتن دلی پاک ارتباط دارد (عبدالرحمان و مدشاه، ۲۰۱۵). همین‌طور که از دید برخی پژوهشگران معنویت اسلامی بر اصل یاد خدا استوار است که موجب پاک‌دامنی می‌شود و برآمد فرجامین آن پرورش هوش معنوی در انسان است (محمد نژاد و همکاران، ۱۳۸۸). از نگاه اسلامی هوش معنوی را می‌توان با تقویت رفتارهای اخلاقی افزایش داد (غباری بناب و همکاران، ۱۳۸۶).

زارعی و حاجیلو (۱۳۹۴) بیان می‌کنند که هوش معنوی منحصر به انسان است و آگاهی برخاسته از بعد متعالی انسان است. یافته‌های میکائیلی و همکاران (۱۳۹۵) نشان داد که هوش معنوی با سازگاری اجتماعی رابطه مثبت و معنی‌داری دارد و می‌تواند سازگاری اجتماعی را پیش‌بینی نماید. درواقع بلوغ معنوی دربرگیرنده، بلوغ اخلاقی و رفتار اخلاقی نیز می‌شود (حسین دخت و همکاران، ۱۳۹۲، به نقل از واگان^۲، ۲۰۰۳).

بر همین پایه بسیاری از پژوهشگران، یکی از تأثیرگذارترین عامل در رضایت زندگی را تقویت و آموزش هوش معنوی می‌دانند و پژوهش‌های دیگر هم نشان داده که زندگی معنوی نقش شایانی در بالا رفتن رضایت‌مندی زناشویی دارد و می‌تواند رضایت از زندگی را پیش‌بینی نماید (زارعی و احمدی، ۱۳۹۱؛ زارعی و همکاران، ۱۳۹۱؛ ابوالمعالی و همکاران، ۱۳۹۲؛ حسین دخت و همکاران،

¹. Abdul rahman Z. & Md Shah

². Vaugan

۱۳۹۲؛ سلیمانی و همکاران، ۱۳۹۴؛ جاکوب و راجسواری، ۲۰۱۳؛ موسوی مقدم و همکاران، ۲۰۱۴؛ صدیقی و همکاران، ۲۰۱۴ و صدیقی و همکاران، ۱۳۹۴) و رضایت زناشویی موجی کاهش اقدام به روابط فرا زناشویی می‌شود. در تائید این یافته‌ها برآمدهای پژوهش رقیبی و قره‌چاهی (۱۳۹۲) نشان داد که هوش هیجانی و معنوی در همسران دارای سازگاری زناشویی در سنجش با همسران نزدیک به طلاق بالاتر بود.

از طرفی در اسلام اخلاق، به اندازه‌ای مهم است که هدف رسالت پیامبر بزرگ اسلام، گسترش مکارم اخلاق بیان شده است (گل محمدیان و همکاران، ۱۳۹۴). یافته‌های دیگر هم نشان داده‌اند افزون بر هوش معنوی، هوش اخلاقی^۱ نیز نقش شایانی در سلامت روابط زناشویی ایفا می‌کند و مایه کاهش اقدام به روابط فرا زناشویی می‌شود. هوش اخلاقی باور عمیق فرد به ارزش‌های خویش است به طوری که همه اندیشه‌ها و کوشش‌های وی را رهبری می‌کند (امامی و همکاران، ۱۳۹۳ به نقل از حرانی، ۱۳۸۵). مختاری پور و سیادت (۱۳۸۸) بیان می‌کنند که انسان‌ها در فرایند رشد اجتماعی خود یاد می‌گیرند چگونه فردی اخلاق مدار باشند؛ و پژوهشگران دیگر نشان دادند که آموزش هوش اخلاقی مایه رفتار اخلاقی بیشتر می‌شود و سرانجام مایه بهبود روابط اجتماعی می‌شود (نقاش زاده و همکاران، ۲۰۱۰؛ کرمی باغظیفونی و همکاران، ۱۳۹۴). همچنان که یافته‌های گل محمدیان (۱۳۹۵) نشان گر آن است که هوش اخلاقی، هوش معنوی و هوش فرهنگی با عملکرد زنان در خانواده ارتباط معنی داری دارد و مایه ارتباط بهتر با همسر، ابراز عاطفی بیشتر و خودکنترلی بهتر می‌شود و سرانجام مایه کاهش خیانت می‌شود؛ همان‌طور که ستوده و همکاران (۱۳۹۵) نشان دادند که میان هوش معنوی و هوش اخلاقی با سلامت روان شناختی ارتباط مثبت معنی دار وجود دارد.

در این راستا برآمدهای پژوهش سیفی و همکاران (۱۳۹۴) رابطه مثبت معنی داری میان اخلاق و ارزش‌های شخصی نشان داد. برای نمونه، یافته‌ها نشان داد که میان هوش اخلاقی و رضایت زناشویی رابطه معنی داری وجود دارد و به‌طور معنی داری می‌توان رضایت زناشویی را از روی هوش اخلاقی

^۱.Moral Intelligence

پیش‌بینی کرد (اصغری و قاسمی‌جوینه، ۱۳۹۳؛ ابراهیمی و همکاران، ۲۰۱۲؛ فرهان و همکاران، ۲۰۱۵). نشاط دوست و همکاران (۱۳۸۶) و خدا یاری و همکاران (۱۳۸۶) رضا پور و همکاران (۱۳۹۲) اصغری و قاسمی‌جوینه (۱۳۹۳)، نشان دادند که هوش اخلاقی و گرایش‌های مذهبی بر رضایت زناشویی تأثیر مثبت دارد. در واقع رضایت از زندگی به این معناست که فرد چه اندازه احساس خوب و عمیقی از رضایت و نیز درک راستین از رضایت‌مندی را تجربه می‌کند (عبدیوسفخانی و اکبری، ۱۳۹۳). به گفته‌ای، همسران در ابعاد گوناگون زندگی مانند رضایت جنسی، سرپرستی امور خانواده و پرورش فرزندان راضی و خشنودند (زارعی و احمدی، ۱۳۹۱).

یافته‌های فراوانی آشکار کرده‌اند که میان هوش معنوی، هوش اخلاقی، تراز و چگونگی استفاده از شبکه‌های مجازی و رضایت زناشویی رابطه مستقیم و معنی‌داری وجود دارد (نشاط دوست و همکاران، ۱۳۸۶؛ عبدی و همکاران، ۱۳۹۱؛ عبدیوسفخانی و اکبری، ۱۳۹۳؛ صدیقی و همکاران، ۱۳۹۴؛ گل محمدیان و همکاران، ۱۳۹۴؛ سیفی و همکاران، ۱۳۹۴؛ اسمیت^۱ و همکاران، ۲۰۱۰؛ باگاروسی^۲، ۲۰۰۸؛ شعاع کاظمی و مؤمنی جاوید، ۲۰۱۵؛ جاوید نیا و همکاران، ۲۰۱۴؛ موسوی مقدم و همکاران، ۲۰۱۴؛ عسکر پور و مظاهری، ۲۰۱۶). در این راستا یافته‌ها ارتباط معنی‌داری بین رضایت از زندگی و مهارت‌های اجتماعی زوجین نشان داده‌اند (ویلا و دیل‌پریت^۳، ۲۰۱۳)؛ و نیز عواملی چون اعتماد به نفس و توانایی برقراری ارتباط خوب بین زوجین (اوپریسان و کریستیا^۴، ۲۰۱۲) و اعتماد به نفس جنسی (توکلی زاده و راستگوژاد، ۲۰۱۶) می‌تواند به شکل‌گیری و تداوم رضایت‌مندی از زندگی مشترک کمک نماید.

یکی از متغیرهای تأثیرگذار بر رضایت زناشویی که به آسانی و به‌طور گسترده در خانه‌ها از آن استفاده می‌شود اینترنت است. با ورود اینترنت و شبکه‌های مجازی به خانواده، دگرگونی‌هایی در الگوی ارتباطات میان فردی و روابط اجتماعی مردم رخ داده است؛ و نیز استفاده از شبکه‌های مجازی هر روز گسترش بیشتری یافته و مایه کاهش ارتباطات رو در روی زوجین شده‌اند (صدیقی

¹ - smith

² - Bagarossi

³ - Villa & Del Prette

⁴ - Oprisan & Cristea

جلا و فاتحی، ۲۰۱۵). به طوری که رسانه‌های اجتماعی نوین بخش برجسته‌ای از زندگی روزانه ما شده است (سایر^۱، ۲۰۱۱). در ایران سال ۱۳۷۳ سامانه تلفن همراه راه‌اندازی شد از آن زمان تا پایان آذرماه سال ۱۳۹۴ تعداد سیم کارت تلفن همراه واگذار شده در کشور ۱۴۷/۷۵۰/۰۷۷ بوده که از این تعداد در این دوره زمانی ۷۴/۲۱۸/۸۱۵ سیم کارت تلفن به دست کاربران مورد استفاده قرار گرفته است (مرکز مدیریت توسعه ملی اینترنت، ۱۳۹۴)؛ و یافته‌های احمدی و همکاران (۱۳۸۸) نیز نشان داده که ۷۴ درصد افراد به تراز متوسط تا زیاد روزانه از تلفن همراه استفاده می‌کنند. برآمد بررسی‌ها نشان داده که ناهمگونی معنی‌داری در استفاده هر دو جنس از شبکه‌های اجتماعی وجود ندارد. همچنین یک ارتباط معنی‌دار غیرمستقیم میان استفاده کنندگان شبکه‌های اجتماعی و اعتماد و تعهد زوجین دیده شده است؛ و گونه‌هایی از تنهایی‌ها که زندگی در تنهایی نامیده می‌شود را پدید آورده‌اند (صدقی جلا و فاتحی، ۲۰۱۵).

برآمدها نشان داد که میان زنانی که سریال‌های ماهواره‌ای فارسی تماشا می‌کردند با زنانی که تماشا نمی‌کردند در نگرش درباره به خیانت زنشویی و تراز تعارض زنشویی ناهمگونی معنی‌داری وجود دارد، چون یافته‌ها نشان داده که فیلم‌های ماهواره‌ای پایبندی و وفاداری به خانواده و ارزش‌های اخلاقی امری مضحک و عوامانه و در برابر، داشتن روابط آزاد جنسی و ایجاد تردید درباره ارزش ازدواج، آزاداندیشی و مترقی‌القا می‌شود (عجم، ۱۳۹۵ به نقل از روشن خلیل زاده، ۱۳۹۲)؛ بنابراین، زنانی که این سریال‌ها را تماشا می‌کردند، خیانت زنشویی را امری پذیرفتنی و بهنجار تلقی می‌کردند (عجم، ۱۳۹۵). فتحی و همکاران (۱۳۹۲) تأثیر فیلم‌های جنسی و تسهیل رفتارهای جنسی توسط شبکه‌های مجازی را در خیانت زوجین مهم می‌دانند؛ و در تأیید تأثیر تباهگر شبکه‌های مجازی امیرخانی و همکاران (۱۳۸۹) هم نشان دادند که ۸۵ درصد کاربران اینترنت به گسترش افکار و رفتارهای غیراخلاقی و نیز سوءاستفاده‌های جنسی مبادرت می‌ورزند. یافته‌ها نشان داده که رسانه‌های اجتماعی بر مغز افراد و در پی آن بر کیفیت زندگی آنان تأثیر می‌گذارد.

¹ -Sawyer

به‌طور کلی افزون بر فواید شناخته‌شده این رسانه‌ها، درعین حال تهدیدی جدی برای افراد و جامعه می‌باشند (بانک ناتاشازیتل^۱، ۲۰۱۴).

درمجموع با توجه به یافته‌های فراوانی که درباره متغیرهای پژوهش حاضر شده و اثرات تعاملی پیچیده و چند جانبه‌ای که این متغیرها در سلامت روانی و رفتاری زوجین و خانواده به‌جا می‌گذارند؛ و از طرفی اثرات تهاجر و گسترده روابط فرا زناشویی بر سلامت و استواری خانواده که به نظر می‌رسد رو به گسترش است. پژوهش حاضر با هدف پیش‌بینی روابط فرا زناشویی بر پایه هوش معنوی، هوش اخلاقی، رضایت زناشویی و استفاده از شبکه‌های مجازی اجتماعی با نقش تعدیل‌کنندگی جنسیت بر روی زوجین ۱۵ تا ۵۵ ساله استان بوشهر انجام شد. کوشش پژوهشگران این است که واکنش‌های گوناگون زوجین به فراخور جنسیتشان با آگاهی به متغیرهای پژوهش را بررسی نمایند به این امید که بتوان برآمدهای حاصله را در آموزش و درمان زوجین و به سود سلامت و ایمنی خانواده به کار بست.

پرسش پژوهش. آیا متغیرهای هوش معنوی، هوش اخلاقی، رضایت زناشویی، استفاده از شبکه‌های مجازی اجتماعی با نقش تعدیل‌کنندگی جنسیت می‌تواند روابط فرا زناشویی را پیش‌بینی نماید.

روش

این پژوهش از لحاظ هدف کاربردی است و از لحاظ روش پژوهش، توصیفی^۰ همبستگی است؛ و برای تحلیل داده‌ها، از روش تحلیل مسیر استفاده شده و هم‌چنین برای محاسبه داده‌ها از نرم‌افزار SPSS استفاده شده است.

جامعه آماری دربرگیرنده همه افراد متأهل ۱۵ تا ۵۵ ساله شهر بوشهر می‌باشند و نمونه‌ها دربرگیرنده افراد متأهلی است که از مهرماه ۱۳۹۴ تا آذرماه ۱۳۹۵ برای اقدام به خیانت کارشان به دادگاه کشیده شده و توسط قاضی به مراکز مشاوره دادگاه‌ها ارجاع داده شده‌اند و یا این افراد برای درمان اختلافات برآمده از روابط فرا زناشویی به مراکز درمان روان‌شناختی و مشاوره مراجعه نموده‌اند. برای انتخاب نمونه‌ها، از روش نمونه‌گیری، در دسترس استفاده شده است. بنابراین

^۱.Natascha Zeitel-Bank

در مجموع از ۳۰۷ نفری که مراجعه کرده بودند ۲۵۰ نفر (۱۴۵ زن و ۱۰۵ مرد) که حاضر به همکاری شدند به عنوان گروه نمونه انتخاب شدند. برای جلب همکاری مراجعین اهداف پژوهش برای آنان تشریح شد و تأکید شد که لزومی به ذکر نام و مشخصات فردی نیست و اطلاعات آنان محرمانه خواهد ماند، افراد داوطلبانه پرسشنامه‌ها زیر نظر همکاران روان‌شناس و مشاور تکمیل نمودند. در این جریان اگر پرسشنامه‌ای به هر دلیل ناقص بود کنار گذاشته شد و در نهایت ۲۵۰ پرسشنامه در پژوهش مورد استفاده قرار گرفت.

ابزارها

سنجه زوجی انریچ^۱. برای بررسی تراز رضایت زناشویی، در این پژوهش از فرم ۴۷ سؤالی این پرسشنامه استفاده شده است؛ که توسط فورز و السون^۲ (۱۹۸۹) به منظور ارزیابی زمینه‌های بالقوه مشکل‌زا و شناسایی زمینه‌های قوی و مثبت روابط زناشویی طراحی شده است. ۱۰ عامل رضایت زناشویی، مسائل شخصیتی، ارتباط، حل تعارض، مدیریت مالی، فعالیت‌های اوقات فراغت، رابطه جنسی، فرزندان و فرزند پروری، خانواده و دوستان، نقش‌های مساوات‌طلبی و جهت‌گیری مذهبی را می‌سنجد. همچنین این پرسشنامه برای تشخیص زوج‌هایی مورد استفاده می‌گیرد که نیاز به مشاوره و استحکام رابطه خود دارند. نمره‌گذاری سؤالات این پرسشنامه به صورت ۰ (کاملاً مخالفم)، ۱ (مخالفم)، ۲ (نه موافق و نه مخالف)، ۳ (موافقم) و ۴ (کاملاً موافقم) است که نمره‌گذاری تعدادی از ماده‌های (۴)، ۶، ۸، ۱۱، ۱۲، ۱۳، ۱۴، ۱۵، ۱۶، ۱۸، ۱۹، ۲۰، ۲۱، ۲۲، ۲۳، ۲۴، ۳۰، ۳۱، ۳۲، ۳۵، ۳۷، ۳۸، ۳۹، ۴۰، ۴۲، ۴۳، ۴۵، ۴۶ و ۴۷) به صورت معکوس انجام می‌لگیرد. افزون بر این، از این پرسشنامه به عنوان یک ابزار معتبر در تحقیقات زیادی جهت بررسی رضایت زناشویی استفاده شده است. تا حد زیادی نسبت به تغییرات درون خانواده حساسیت لازم را دارد. فورز و السون (۱۹۸۹) در یک پژوهش ملی بر روی بیش از ۵۰۰۰ هزار زوج نشان دادند این پرسشنامه ۸۵ - ۹۵٪ می‌تواند زوجین راضی و ناراضی را متمایز نماید؛ و می‌تواند مشکلات بالقوه زوجین را مشخص نماید و

^۱. Enrich couple scale

^۲. Fowers & Olson

زمینه‌های مثبت و قوی آنان را نشان دهد. این پرسشنامه هم دارای نمره کل و هم در خرده سنجه‌های آن نمره مستقل ارائه می‌دهد. در گزارش اولسن، فورنیر و دراگمن^۱ (۱۹۸۹) ضریب اعتبار آن را در مجموع ۰/۸۶؛ و مهدویان (۱۳۷۶) برای زنان و مردان ۰/۹۴؛ و هم‌چنین سلیمانان (۱۳۷۳) در پژوهشی ۰/۹۵. گزارش کرد. همین‌طور این پرسشنامه از پایایی مناسبی که از ۰/۴۱ تا ۰/۶۰ گزارش کرده‌اند برخوردار است (ثنایی، ۱۳۷۹). السون و همکاران (۱۹۹۲) پایایی عامل‌های این پرسشنامه را در دامن‌های بین ۰/۴۸ تا ۰/۹۰ محاسبه کردند. ضریب آلفای خرده سنجه‌های انریچ در چند پژوهش مختلف از ۰/۶۸ تا ۰/۸۶ با میانگین ۰/۷۹ بوده است. اعتبار باز آزمایشی این پرسشنامه در یک چهار هفته‌ای بین ۰/۷۷ تا ۰/۹۲ با میانگین ۰/۸۶ بوده است. در پژوهش زارعی و احمدی (۱۳۹۱) نشان داد ضریب همبستگی این پرسشنامه با سنجه‌های رضایت خانوادگی از ۰/۳۲ تا ۰/۴۱ است که نشانه روایی سازه آن است.

پرسشنامه هوش معنوی^۲. این پرسشنامه توسط ناصری (۱۳۸۸) در قالب ۹۷ پرسش ارائه شده است؛ که به صورت لیکرتی چهار جوابی "تقریباً همیشه، اغلب، بندرت و هرگز" است؛ و چهار عامل خودآگاهی متعالی (سؤالات ۱، ۲، ۳، ۴، ۹، ۱۱، ۱۲، ۱۳، ۱۶، ۱۷، ۱۸، ۱۹، ۲۱، ۲۲، ۲۳، ۲۶، ۲۷، ۲۸، ۳۰، ۳۲، ۳۳، ۳۸، ۳۹، ۴۰، ۴۱، ۴۳، ۵۰، ۵۲، ۵۳، ۵۵، ۵۶، ۵۷، ۵۸، ۵۹، ۶۲، ۶۳، ۶۵، ۶۹، ۷۰، ۷۲، ۷۴، ۷۵، ۷۷، ۷۸، ۷۹، ۸۰، ۸۴، ۸۵، ۸۷، ۸۸، ۸۹، ۹۳، ۹۴، ۹۶ و ۹۷)، تجربه‌های معنوی (سؤالات ۹، ۱۰، ۲۵، ۲۹، ۳۱، ۳۴، ۳۵، ۴۴، ۴۶، ۴۷، ۵۴، ۶۰، ۶۸، ۷۱، ۸۳ و ۹۲)، شکیبایی (سؤالات ۵، ۶، ۷، ۸، ۱۴، ۱۵، ۲۰، ۲۴، ۳۶، ۳۷، ۴۲، ۴۸، ۴۹، ۶۱، ۶۴، ۶۶، ۸۱، ۹۰ و ۹۵) و بخشش (سؤالات ۴۵، ۶۷، ۷۳، ۷۶، ۸۲، ۸۶ و ۹۱) ارزیابی می‌کند. هر فرد یک نمره کل دریافت می‌کند و فرد در هر عامل چهارگانه نمره اختصاصی می‌گیرد. نمره بالا نشان‌دهنده هوش معنوی بیشتر است. هم‌چنین ادعا کرد که در تدوین این پرسشنامه برای محاسبه اعتبار درونی از تحلیل عاملی اکتشافی و برای محاسبه اعتبار از ضریب آلفای کران باخ استفاده کرده است و همسانی درونی ۹۷ پرسش برابر ۰/۹۸ است؛ و

^۱. Fournier & Druckman

^۲. Spiritual intelligence Inventory

ضریب اعتبار کلی آزمون ۰/۹۸ است و ضریب اعتبار هر یک از عوامل چهارگانه خودآگاهی متعالی، تجارب معنوی، شکیبایی و بخشش ذکر شده که به ترتیب برابر ۰/۹۶، ۰/۹۰، ۰/۸۶ و ۰/۸۲ است. برای روایی این آزمون از روش تحلیل عامل اکتشافی استفاده شده است. در پژوهشی بر روی ۵۵۷ دانشجو توسط سهرابی و ناصری (۱۳۸۸) پایایی آن ۹۵٪ گزارش شد؛ و همچنین پایایی آن به روش آلفا برابر ۰/۸۷؛ و در مرحله نهایی ارائه پرسشنامه ۰/۸۹. به دست آمد (عبدالله زاده، ۱۳۸۸). این پرسشنامه بر اساس فرهنگ غالب کشور و در یک طرح پژوهش از نوع توصیفی همبستگی طراحی شده است و مبتنی بر الگوهای فکری، هیجانی و رفتاری است که به نظر می‌رسد از نشانه‌های اصلی هوش معنوی است.

پرسشنامه هوش اخلاقی^۱. این پرسشنامه توسط لینیک و کیل^۲ (۲۰۰۵) ارائه شده و دربرگیرنده ۴۰ پرسش پنج گزینه (هرگز، به ندرت، بعضی اوقات، بیشتر اوقات و همیشه) است؛ که دربرگیرنده چهار مؤلفه درستکاری (سؤالات ۱-۱۰)، مسئولیت‌پذیری (سؤالات ۱۱-۲۰)، دلسوزی (سؤالات ۲۱-۳۰) و بخشودگی (سؤالات ۳۱-۴۰) است. برای هر نفر حداقل نمره ۴۰ و حداکثر نمره ۲۰۰ است. نمره بالاتر نشان‌دهنده هوش اخلاقی بیشتر است. این پرسشنامه به‌عنوان توانایی به‌کارگیری اصول اخلاق جهانی در حوزه اخلاقیات، اهداف و ارتباطات محسوب می‌شود. خرده‌سنجه‌های آن به‌صورت ریزتر دربرگیرنده، عمل کرده مبتنی بر اصول، راست‌گویی، استقامت و پافشاری بر حق، وفای به عهد، مسئولیت‌پذیری در قبال تصمیمات شخصی، اعتراف به اشتباه و شکست، پذیرش مسئولیت برای خدمت به دیگران، اهمیت خودجوش به دیگران، توانایی برای بخشیدن اشتباهات خود، توانایی جهت بخشیدن اشتباهات دیگران است. در جریان یک بررسی روایی صوری و محتوایی آن توسط پژوهشگران مورد تأیید قرار گرفت و نیز ضریب آلفای کرون باخ آن ۰/۸۹ به دست آمد (بهرامی و همکاران، ۱۳۹۱). در پژوهش اصغری و قاسمی (۱۳۹۳) ضریب آلفای کرون باخ برای عوامل چهارگانه به ترتیب ۰/۹۰، ۰/۸۶، ۰/۷۱ و ۰/۷۷ و برای کل پرسشنامه ۰/۹۵ به دست آمد؛ و هم‌چنین

^۱. Moral intelligence Inventory

^۲. Lennick & Kiel

در پژوهش ستوده و همکاران (۱۳۹۵) ضریب آلفای کرون باخ، ۰/۹۳ به دست آمد؛ و نیز دهقانی و همکاران (۱۳۹۴) پایایی این پرسشنامه را توسط آلفای کرون باخ ۰/۸۲ نشان دادند. افزون بر این روایی صوری و محتوایی و هماهنگی درونی مؤلفه‌های پرسشنامه را پژوهشگران تأیید کرده‌اند به طوری که سیادت و همکاران (۱۳۸۸) بیشترین همبستگی درونی را بین بخشش و دلسوزی با هوش اخلاقی ۰/۸۶؛ و کمترین همبستگی بین درستکاری ب هوش اخلاقی ۰/۶۶ به دست آوردند؛ و نتایج تحلیل عاملی آنان نیز روشن کرد که درستکاری بار عاملی ۰/۶۴، مسئولیت‌پذیری ۰/۸۱، دلسوزی ۰/۸۴ و بخشش ۰/۸۳ دارد؛ و در کل ۰/۸۰ باهم اشتراک دارند که این عامل مشترک را می‌توان هوش اخلاقی نامید.

شیوه اجرای پژوهش

نخست هماهنگی اداری با دادگستری محترم استان و همکاران روان‌شناس و مشاور طرف قرارداد با دادگستری انجام شد، سپس توجیهات لازم در خصوص چگونگی انجام و اهداف پژوهش و تکمیل پرسشنامه‌ها ارائه شد؛ و از طرفی امکان ارتباط و تماس تلفنی مداوم برای همکاران با محقق وجود داشت که در صورت ایجاد ابهام احتمالی بتوانند در اسرع وقت ابهامات را برطرف نمایند. در ادامه این فرایند، همکاران پس از تشریح کامل اهداف پژوهش برای مراجعین و جلب همکاری داوطلبانه آنان پرسشنامه‌ها را در اختیار مراجعین قرار می‌دادند و توجیهات لازم برای آنان انجام می‌شد و افراد داوطلبانه و زیر نظر همکاران روان‌شناس و مشاور پرسشنامه‌ها را تکمیل می‌کردند و پس از پاسخ کامل به سؤالات، پرسشنامه‌ها تحویل گرفته می‌شد. از طرفی جهت آرامش خاطر افراد شرکت‌کننده در پژوهش و حساسیت اجتماعی و فرهنگی در خصوص اطلاعات خواسته شده از شرکت‌کنندگان در پژوهش، به آنان گفته می‌شد که لزومی به ذکر نام نیست و تمام پرسشنامه‌ها بدون ذکر نام پر می‌شد. در این جریان اگر پرسشنامه‌ای به هر دلیل ناقص بود کنار گذاشته شد و در نهایت ۲۵۰ پرسشنامه (۱۴۵ زن و ۱۰۵ مرد) که به تمام سؤالات پاسخ داده شده بود در پژوهش مورد استفاده قرار گرفت.

یافته‌ها

این پژوهش دارای ۲۵۰ شرکت کننده بود که ۱۰۵ نفر از آنها مرد و ۱۴۵ نفر زن بودند. ۲۷ درصد از گروه نمونه دارای تحصیلات دیپلم، ۲۹ درصد کاردانی، ۳۰ درصد کارشناسی و ۱۳ درصد کارشناسی ارشد به بالا بودند. ۱۰ درصد از گروه نمونه در زمان عقد بودند و ۹۰ درصد ازدواج کرده بودند. میانگین مدت ازدواج آنها ۶/۷ سال و انحراف معیار آن ۲/۳۰ بود. پیش از انجام آزمون‌های فرضیه‌های پژوهش، ابتدا طبیعی بودن توزیع داده‌ها به وسیله آزمون کلموگروف-اسمیرنف^۱ مورد بررسی قرار گرفت. نتایج نشان داد، توزیع نمره‌های متغیرهای رابطه فرازنشویی ($p=0/12$, $Z=1/14$) هوش معنوی ($p=0/57$, $Z=0/86$) و هوش اخلاقی ($Z=0/37$)، رضایت زنشویی ($p=0/87$, $Z=1/01$)، هم‌چنین در این پژوهش برای بررسی استقلال ماده‌ها از آزمون دوربین و اتسون استفاده شد که نتیجه این آزمون ۱/۳۷ به دست آمد. اگر نتیجه این آزمون بین ۱/۵ تا ۲/۵ به دست آید نشان‌دهنده این است که بین ماده‌ها استقلال وجود دارد؛ بنابراین نتیجه این آزمون نشان می‌دهد که بین ماده‌ها استقلال وجود دارد و شرایط استفاده برای رگرسیون وجود دارد.

جدول شماره ۱ شاخص آماری مانند میانگین، انحراف معیار و ضریب همبستگی پیرسون را بر حسب متغیرهای مورد مطالعه نشان می‌دهد.

جدول ۱. میانگین و انحراف معیار متغیرهای مورد مطالعه و همبستگی آن‌ها با متغیر رابطه فرازنشویی در کل نمونه

رابطه فرازنشویی (۲۵۰)		کل		زن N=۱۴۵		مرد N=۱۰۵		گروه‌ها
P	R	انحراف معیار	میانگین	انحراف معیار	میانگین	انحراف معیار	میانگین	متغیرها
-	-	۴/۹۱	۱۱/۱۲	۳/۶۳	۱۰/۶۷	۶/۲۵	۱۱/۷۵	رابطه فرازنشویی
۰/۰۰۱	-۰/۴۷*	۳۲/۲۹	۲۴۵/۰۵	۲۸/۷۲	۲۴۵/۰۵	۳۸/۹۷	۲۴۵/۰۵	هوش معنوی
۰/۰۰۱	-۰/۳۷**	۱۹/۳۷	۱۳۰/۳۸	۱۹/۰۴	۱۲۸/۱۵	۱۹/۴۹	۱۳۳/۵۱	هوش اخلاقی
۰/۰۰۱	-۰/۲۴	۲۲/۳۳	۱۲۲/۰۵	۲۰/۹۶	۱۱۵/۶۰	۲۳/۵۸	۱۳۱/۱۰	رضایت زنشویی
۰/۰۰۱	۰/۳۹	۱/۹۳	۴/۹۰	۲/۰۷	۵/۰۸	۱/۷۰	۴/۶۶	تراز استفاده از فضای مجازی

^۱. Kolmogorov-Smirnov

نتایج حاصل از ضریب همبستگی بین متغیرهای پژوهش در جدول شماره ۱ گزارش شده است. همان‌طور که مشاهده می‌شود، هوش معنوی رابطه منفی معنی‌داری ($P < 0/001$)، هوش اخلاقی رابطه منفی معنی‌داری ($P < 0/001$) و رضایت زناشویی رابطه منفی معنی‌داری ($P < 0/001$) و تراز استفاده از فضای مجازی رابطه مثبت معنی‌داری ($P < 0/001$) با رابطه فرا زناشویی به دست آمد. در جدول شماره (۲) تحلیل رگرسیون چندگانه برای مشخص کردن این که متغیرهای هوش معنوی، هوش اخلاقی، رضایت زناشویی و تراز استفاده از فضای مجازی در تبیین رابطه فرا زناشویی زوجین نقش دارند، انجام شد که نتایج حاصل در جدول شماره ۲ آمده است.

جدول ۲. نتایج رگرسیون چندگانه به روش ورود هم‌زمان رابطه فرا زناشویی توسط متغیرهای هوش معنوی و هوش اخلاقی، رضایت زناشویی و تراز استفاده از فضای مجازی

متغیر	B	S.E	B	T	P
عرض از مبدأ	۲۲/۷۹	۲/۴۵	-	۹/۲۷	۰/۰۰۱
رابطه هوش معنوی	-۰/۰۵	۰/۰۱	-۰/۳۵	-۵/۱۱	۰/۰۰۱
فرازناشویی تراز استفاده از فضای مجازی	۰/۷۵	۰/۱۴	-۰/۲۹	-۵/۴۰	۰/۰۰۱
هوش اخلاقی	-۰/۰۲	۰/۰۱۸	-۰/۰۸	۱/۱۵	۰/۲۴
رضایت زناشویی	۰/۰۰۲	۰/۰۱۳	۰/۰۱	۰/۱۷	۰/۸۶

$$P < 0/001, F(4, 245) = 28/01, R^2 = 0/31, R = 0/56$$

نسبت F ترکیب خطی متغیرهای پیش‌بین هوش معنوی، تراز استفاده از فضای مجازی، هوش اخلاقی و رضایت زناشویی بر متغیر ملاک (رابطه فرا زناشویی) نشان می‌دهد که این رابطه چندگانه معنی‌دار است ($P < 0/001, F(245, 4) = 28/01$). به عبارت دیگر، از چهار متغیر پیش‌بین متغیرهای هوش معنوی و تراز استفاده از فضای مجازی در تبیین پراکنش متغیر رابطه فرا زناشویی به‌عنوان یک متغیر ملاک نقش اساسی دارند ($R = 0/56$).

متغیرهای پژوهش ۳۱ درصد از پراکنش رابطه فرا زناشویی را تبیین می‌کنند. ضرایب رگرسیون متغیرهای پیش‌بین نشان می‌دهد که متغیرهای هوش معنوی ($B = -0/05, P < 0/001$) و تراز ساعت استفاده از فضای مجازی ($B = -0/75, P < 0/001$) می‌توانند رابطه فرا زناشویی را به‌طور معنی‌داری پیش‌بینی کنند؛ و متغیرهای هوش اخلاقی و رضایت زناشویی نقش مهمی در پیش‌بینی رابطه فرا

زنشویی ندارد. به منظور آزمون فرضیه‌های مربوط به نقش تعدیل کننده جنسیت در رابطه بین هوش معنوی، هوش اخلاقی، رضایت زنشویی و استفاده از فضای مجازی با رابطه فرازنشویی از روش آماری تحلیل رگرسیون میانجی گر هایز و ماتس (۲۰۰۹) استفاده شد. تعدیل گری مفهومی آماری است و زمانی اتفاق می افتد که ارتباط بین دو متغیر به متغیر سومی وابسته باشد. تأثیرات تعدیلی زمانی به صورت آماری معنی دار است که در مدل ریاضی برای متغیر Y، تعامل F و M (میانجی گر) وجود داشته باشد.

جدول ۳. نتایج تحلیل رگرسیون میانجی گر با روش هایز و ماتس (۲۰۰۹)

ΔR^2	F	P	T	B	شاخص‌های آماری
$\Delta R^2 = 0/014$		0/001	-4/83	-0/12	هوش معنوی
F= 27/03		0/01	-2/42	-9/86	جنسیت
Rs= 0/24		0/03	2/17	0/03	تعامل
$\Delta R^2 = 0/039$		0/001	-5/37	-0/26	هوش اخلاقی
F= 21/13		0/001	-3/83	-14/97	جنسیت
Rs= 0/20		0/001	3/45	0/10	تعامل
$\Delta R^2 = 0/001$		0/047	-1/96	-0/08	رضایت زنشویی
F= 8/89		0/26	-1/12	-3/84	جنسیت
Rs= 0/09		0/60	0/52	0/01	تعامل
$\Delta R^2 = 0/018$		0/001	4/15	2/25	تراز استفاده از فضای مجازی
F= 19/93		0/22	1/22	1/95	جنسیت
Rs= 0/19		0/02	2/32	-0/72	تعامل

بر اساس نتایج جدول ۳ تعامل متغیر هوش معنوی با متغیر تعدیل کننده جنسیت در پیش بینی رابطه فرازنشویی، معنی دار است. نتایج تغییرات ضریب تعیین نشان می دهد که وقتی تعامل جنسیت با هوش معنوی وارد رگرسیون شد 0/014 به پراکنش رابطه فرازنشویی اضافه شد که این تراز معنی دار است. وقتی تعامل متغیر هوش معنوی با جنسیت وارد معادله رگرسیون شد 24 درصد از پراکنش رابطه فرازنشویی را پیش بینی می کند. معنی داری تعامل جنسیت و هوش معنوی نشان می دهد که رابطه هوش معنوی با رابطه فرازنشویی در میان زنان و مردان متفاوت است. نمودار ۱ نشان می دهد که رابطه فرازنشویی در مردانی که هوش معنوی پایین دارند بیشتر از زنان با هوش معنوی بالا دارند

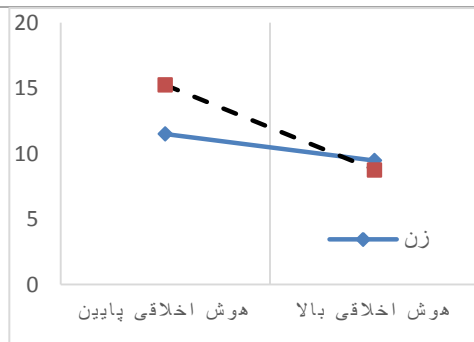

و زنانی که هوش معنوی بالایی دارند نسبت به مردان هوش معنوی بالا بیشتر درگیر رابطه فرا زناشویی هستند.

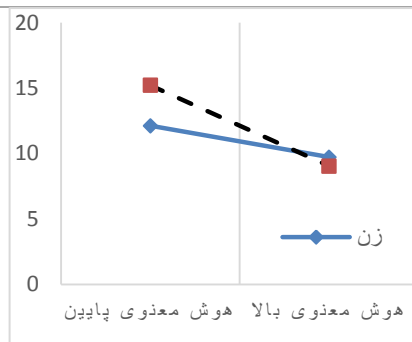
هم‌چنین نتایج جدول ۳ نشان می‌دهد، تعامل متغیر مستقل هوش اخلاقی با متغیر تعدیل‌کننده جنسیت در پیش‌بینی رابطه فرا زناشویی معنی‌دار است. نتایج نشان داد وقتی تعامل متغیر هوش اخلاقی با جنسیت وارد معادله رگرسیون شد ۲۰ درصد از پراکنش رابطه فرا زناشویی را پیش‌بینی می‌کند؛ بنابراین نشان می‌دهد که افزودن این تعامل به معادله رگرسیون ۳ درصد به پراکنش انحصاری افزوده می‌شود که این تغییر معنی‌دار است؛ بنابراین نتایج نشان می‌دهد که رابطه هوش اخلاقی با رابطه فرا زناشویی در میان زنان و مردان تفاوت وجود دارد. نمودار ۲ نشان می‌دهد که مردانی که هوش اخلاقی پایینی دارند بیشتر از زنان با هوش اخلاقی پایین درگیر رابطه فرا زناشویی هستند.

برای بررسی میانجی‌گر بودن متغیر جنسیت با رضایت زناشویی، تعامل آن‌ها وارد معادله رگرسیون شد. نتایج نشان می‌دهد که تعامل رضایت زناشویی با جنسیت معنی‌دار نیست. وقتی که تعامل وارد معادله رگرسیون شد حدود ۰/۱ درصد به پراکنش انحصاری افزوده شد که این تغییر معنی‌دار نیست؛ بنابراین نتایج نشان می‌دهد، رابطه رضایت زناشویی با رابطه فرا زناشویی در میان زنان و مردان متفاوت نیست. نمودار ۳ نشان می‌دهد که مردانی که رضایت زناشویی پایینی هستند نسبت به زنان بیشتر درگیر رابطه فرا زناشویی هستند.

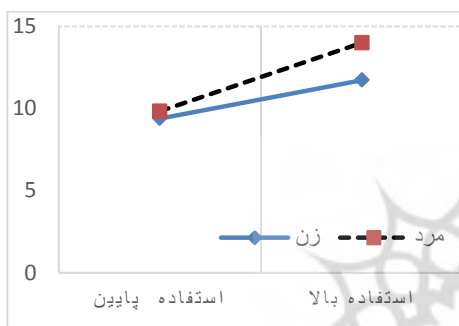
نتایج جدول ۳ نشان می‌دهد، تعامل متغیر مستقل تراز استفاده از فضای مجازی با متغیر تعدیل‌کننده جنسیت در پیش‌بینی رابطه فرا زناشویی معنی‌دار است. نتایج نشان داد وقتی تعامل متغیر تراز استفاده از فضای مجازی با جنسیت وارد معادله رگرسیون شد ۱۹ درصد از پراکنش رابطه فرا زناشویی را پیش‌بینی می‌کند بنابراین نشان می‌دهد که افزودن این تعامل به معادله رگرسیون حدود دو درصد به پراکنش انحصاری افزوده می‌شود که این تغییر معنی‌دار است؛ بنابراین نتایج نشان می‌دهد که رابطه تراز استفاده از فضای مجازی با رابطه فرا زناشویی در میان زنان و مردان تفاوت وجود دارد. نمودار ۴ نشان می‌دهد که مردانی که استفاده بیشتری از این فضای مجازی دارند بیشتر درگیر رابطه فرا زناشویی هستند.

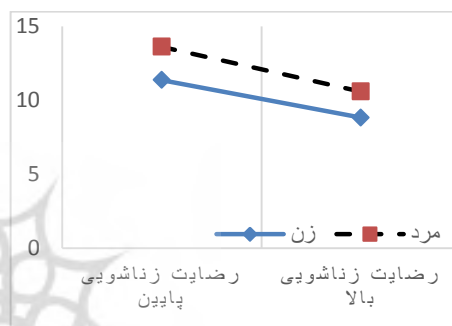
نمودار ۲. اثر تعاملی هوش اخلاقی در پیش‌بینی رابطه فرا زناشویی

نمودار ۱. اثر تعاملی هوش معنوی در پیش‌بینی رابطه فرا زناشویی

نمودار ۴. اثر تعاملی میزان استفاده از فضای مجازی در پیش‌بینی رابطه فرا زناشویی

نمودار ۳. اثر تعاملی رضایت زناشویی در پیش‌بینی رابطه فرا زناشویی

نتیجه‌گیری

یکی از عواملی که مایه آشوب نیرومندی در روابط زوجین و ویرانی بنیاد خانواده می‌شود و سلامت خانواده را با خطرات جدی روبرو می‌سازد روابط فرا زناشویی یکی یا هر دو پدر و مادر است. هنگامی که خیانت رخ می‌دهد، حتی اگر طلاق رخ ندهد، بدبینی شدید و مزمن از پیامدهای تلخ و بی‌چون و چرای آن است و درگیری‌های گفتاری و بدنی زوجین، آرامش و امنیت را در خانواده از میان می‌برد و دیگر خانواده جای امن و مثبتی برای رشد و بالندگی اعضایش نخواهد بود.

یافته‌ها نشان می‌دهد هر دو جنس تأثیرات عمیق و منفی از این پدیده می‌پذیرند ولی شیوه واکنش آنان تحت شرایطی ناهمسان است. هم‌چنین یافته‌ها نشان داده تراز و کیفیت هوش معنوی، هوش اخلاقی

و رضایت زناشویی، چگونگی و مدت‌زمان استفاده از شبکه‌های مجازی توسط زوجین در اقدام آنان به روابط فرا زناشویی مؤثر است.

یافته‌ها نشان داد که هوش معنوی، هوش اخلاقی و رضایت زناشویی رابطه منفی معنی‌داری با رابطه فرا زناشویی دارند و تراز استفاده از فضای مجازی رابطه مثبت معنی‌داری با رابطه فرا زناشویی دارد. این نتایج با یافته‌های (نشاط دوست و همکاران، ۱۳۸۶؛ عبدی و همکاران، ۱۳۹۱؛ عبدیوسفخانی و اکبری، ۱۳۹۳؛ صدیقی و همکاران، ۱۳۹۴؛ گل محمدیان و همکاران، ۱۳۹۴؛ سیفی و همکاران، ۱۳۹۴؛ اسمیت^۱ و همکاران، ۲۰۱۰؛ باگاروسی^۲، ۲۰۰۸؛ شعاع کاظمی و مومنی‌جاوید، ۲۰۱۵؛ جاوید نیا و همکاران، ۲۰۱۴؛ موسوی مقدم و همکاران، ۲۰۱۴؛ عسکر پور و مظاهری ۲۰۱۶) مبنی بر اینکه هوش معنوی و اخلاقی و رضایت از زندگی مشترک با روابط فرا زناشویی ارتباط منفی و معنی‌دار و نیز چگونگی استفاده از فضای مجازی و روابط فرا زناشویی ارتباط مثبت و معنی‌دار وجود دارد، همسو و هماهنگ است.

نسبت F ترکیب خطی متغیرهای پیش‌بین هوش معنوی، تراز استفاده از فضای مجازی، هوش اخلاقی و رضایت زناشویی بر متغیر ملاک (رابطه فرا زناشویی) نشان می‌دهد که این رابطه چندگانه معنی‌دار است. به عبارت دیگر، از چهار متغیر پیش‌بین متغیرهای هوش معنوی و تراز استفاده از فضای مجازی در تبیین پراکنش متغیر رابطه فرا زناشویی به‌عنوان یک متغیر ملاک نقش اساسی دارند. این نتایج با یافته‌های محققانی (عبدی و همکاران، ۱۳۹۱؛ قاسمی و همکاران، ۱۳۹۱؛ فتحی و همکاران، ۱۳۹۲؛ اسمیت و همکاران، ۲۰۱۰؛ بانک ناتاشا زیتل، ۲۰۱۴؛ صدقی جلا و فاتحی، ۲۰۱۵؛ عجم، ۱۳۹۵) که بیان کرده‌اند استفاده از مجازی فضای موجب افزایش احتمال روابط زناشویی می‌شود و نیز هوش معنوی می‌تواند موجب کاهش خیانت شود، هماهنگ و همسو است.

ضرایب رگرسیون متغیرهای پیش‌بین نشان می‌دهد که متغیرهای هوش معنوی و تراز ساعت استفاده از فضای مجازی می‌توانند رابطه فرا زناشویی را به‌طور معنی‌داری پیش‌بینی کنند. این یافته با نتایج ثناگویی و همکاران، ۱۳۹۰؛ عبدی و همکاران، ۱۳۹۱؛ قاسمی و همکاران، ۱۳۹۱؛ فتحی و

¹. smith

². Bagarossi

همکاران، ۱۳۹۲؛ اسمیت و همکاران، ۲۰۱۰؛ بانک ناتاشا زیتل، ۲۰۱۴؛ صدقی جلا و فاتحی، ۲۰۱۵؛ سلیمانی و همکاران، ۱۳۹۴؛ عجم، ۱۳۹۵ هماهنگ است و مؤید این موضوع است که با افزایش هوش معنوی و هم‌چنین بالا رفتن تراز ساعات استفاده از فضای مجازی احتمال روابط فرازنشویی افزایش می‌یابد. متغیرهای هوش اخلاقی و رضایت زناشویی نقش مهمی در پیش‌بینی رابطه فرازنشویی ندارد. این یافته بدین معنا است که شاید کاهش رضایت از زندگی برای افراد دلیل کافی جهت اقدام به خیانت نباشد و عواملی چون پایبندی به ارزش‌های دینی، اهمیت اعتبار و جایگاه اجتماعی، وجود فرزند و یا فرزندان در خانواده و وجود حمایت خانوادگی مناسب بتواند جای خالی کمبود رضایت زناشویی را پر کرده و از اقدام به خیانت پرهیز نمایند؛ و دستاوردهای تحقیقاتی مبنی بر این که باورهای معنوی و دینی همانند سدی در مقابل اقدام به خیانت عمل می‌کنند (فتحی و همکاران، ۱۳۹۲؛ قنبری و کریمی، ۱۳۹۵) با این بحث همسو است و یا صرف وجود باورها و اصول اخلاقی که دامنه وسیعی دارند و تحت تأثیر اطلاعات در فضاهای مجازی بسیار آشفته و قابل تعبیر و تفسیر گوناگون شده‌اند توان کافی برای مقاومت در قبال وسوسه اقدام به خیانت نداشته باشد که این یافته با نتایج تحقیقاتی (مختاری پور و سیادت، ۱۳۸۸؛ نقاش زاده و همکاران، ۲۰۱۰؛ عبدی و همکاران، ۱۳۹۱؛ باغظیفونی و همکاران، ۱۳۹۴؛ صدقی جلا و فاتحی، ۲۰۱۵؛ عجم، ۱۳۹۵) که نشان داده فضاهای مجازی مرزهای اخلاقی و معنوی را در هم می‌نوردد و زمینه رفتارهای غیراخلاقی را فراهم می‌نماید هم‌راستا است. پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی

وقتی تعامل متغیر هوش معنوی با جنسیت وارد معادله رگرسیون شد ۲۴ درصد از پراکنش رابطه فرازنشویی را پیش‌بینی می‌کند. معنی‌داری تعامل جنسیت و هوش معنوی نشان می‌دهد که رابطه هوش معنوی با رابطه فرازنشویی در میان زنان و مردان متفاوت است. به‌طوری‌که رابطه فرازنشویی در مردانی که هوش معنوی پایین دارند بیشتر از زنان با هوش معنوی بالا دارند. این یافته با بسیاری از دستاوردهای تحقیقاتی (برای مثال: فتحی و همکاران ۱۳۹۲؛ قنبری و کریمی، ۱۳۹۵) مبنی بر موسوی مقدم و همکاران، ۲۰۱۴؛ صدیقی و همکاران، ۲۰۱۴ و صدیقی و همکاران، ۱۳۹۴ هوش معنوی قابلیت بازدارندگی برای رفتارهای پرخطر مثل خیانت دارد هماهنگ است و در خصوص این یافته که زنانی که هوش معنوی بالایی دارند نسبت به مردان هوش معنوی بالا بیشتر

درگیر رابطه فرا زناشویی هستند، احتمالاً در شرایط یکسان تراز معنوی بودن زنان و مردان، می‌بایست عوامل دیگری حاضر باشد تا زنان از لحاظ روان‌شناختی قانع شده و اقدام به خیانت کنند برای مثال وجود نارضایتی شدید و مزمن، هوش اخلاقی پایین، تراز استفاده، وجود اختلال جنسی در مرد و تراز استفاده زیاد از فضاهای مجازی می‌تواند خطر اقدام به خیانت توسط زنان را حتی با وجود باورهای معنوی افزایش دهد؛ و شاید به ساختار روانی بسیار پیچیده انسان ارتباط داشته باشد که هرکدام از ابعادش تراز توان خاصی برای مقاومت در مقابل وسوسه‌های مربوط به خیانت داشته باشند و هنگامی که فشارها از ابعاد دیگر فرونی می‌یابد، دیگر بعد معنوی یاری مقاومت نداشته باشد و این موضوع با نتایجی که هوش اخلاقی پایین، نارضایتی زناشویی و اختلال جنسی، نوع ساختار شخصیتی ضعیف و استفاده زیاد و نامناسب از فضاهای مجازی را در اقدام به رابطه فرا زناشویی مهم می‌دانند (برای مثال: شریفی و همکاران، ۱۳۹۱؛ قاسمی و همکاران، ۱۳۹۱؛ اسمیت و همکاران، ۲۰۱۰؛ نقاش زاده و همکاران، ۲۰۱۰؛ کوینا و همکاران، ۲۰۱۴؛ جاوید نیا و همکاران، ۲۰۱۴؛ گل محمدیان، ۱۳۹۵) همسو است.

نتایج نشان داد وقتی تعامل متغیر هوش اخلاقی با جنسیت وارد معادله رگرسیون شد ۲۰ درصد از پراکنش رابطه فرا زناشویی را پیش‌بینی می‌کند؛ و این تغییر معنی‌دار است؛ بنابراین نتایج نشان می‌دهد که رابطه هوش اخلاقی با رابطه فرا زناشویی در میان زنان و مردان تفاوت وجود دارد. نمودار ۲ نشان می‌دهد که مردانی که هوش اخلاقی پایینی دارند بیشتر از زنان با هوش اخلاقی پایین درگیر رابطه فرا زناشویی هستند. این یافته با نتایج تحقیقات (کان و همکاران، ۲۰۰۱؛ شاکیلفور و همکاران، ۲۰۰۲) که معتقد به تفاوت‌های جنسیتی در خصوص تفاوت‌های رفتاری و نگرشی به موضوع روابط فرا زناشویی هستند، هم‌راستا است.

نتایج نشان می‌دهد که تعامل رضایت زناشویی با جنسیت معنی‌دار نیست؛ بنابراین نتایج نشان می‌دهد، رابطه رضایت زناشویی با رابطه فرا زناشویی در میان زنان و مردان متفاوت نیست؛ ولی مردانی که دارای رضایت زناشویی پایینی هستند نسبت به زنان بیشتر درگیر رابطه فرا زناشویی هستند. حقیقت این است که این یافته با واقعیت فرهنگی و تربیتی مردان در جامعه ما تا حدود زیادی مطابقت دارد، در جامعه ما مردان از کودکی به خاطر خطاهای اخلاقی کمتر سرزنش می‌شوند و

پدر و مادر نسبت به اشتباهات آنان سهل گیرانه تر برخورد می کنند، مردان فرصت بیشتری برای بیرون رفتن و تنها با دوستانشان بودن دارند و ننگ حاصل از اقدام غیراخلاقی مردان با اقدام به همان رفتار توسط یک زن یکسان نیست و از ابتدای کودکی دختران تشویق بیشتری برای رعایت حدود اخلاقی و پاک دامن بودن دریافت می کنند و به شدت از رفتارهایی غیراخلاقی منع می شوند و می دانند تخطی از اصول اخلاقی پیامدهای جدی و یا حتی در برخی فرهنگها و کشورها مرگباری، برای آنان دارد؛ و بر اساس یافته‌ها موضوع اقدام به روابط فرازنشویی توسط مردان در دیگر جوامع هم دیده می شود به طوری که تراز خیانت در مردان بیشتر از زنان گزارش شده است (سنیدر^۱، ۲۰۰۵؛ اسمیت و همکاران، ۲۰۱۰ و مارین و کریستین سین^۲، ۲۰۱۴، کبریوا و دزیمیری^۳، ۲۰۱۵؛ عسکر پورکریمی و مظاهری، ۲۰۱۶).

نتایج نشان داد وقتی تعامل متغیر تراز استفاده از اینترنت با جنسیت وارد معادله رگرسیون شد ۱۹ درصد از پراکنش رابطه فرازنشویی را پیش بینی می کند؛ هم چنین دیده شد که مردانی که استفاده بیشتری از اینترنت دارند بیشتر درگیر رابطه فرازنشویی هستند. در اینجا هم مشابه با یافته قبلی مردان از لحاظ فرهنگی و تربیتی و شاید ساختار روانی خویش آمادگی بیشتری برای اقدام به خیانت دارند که اگر دسترسی آسان و فراگیر به فضای مجازی هم به این آمادگی افزوده شود با توجه به وجود جذابیتها و وفور تحریکات روانی و جنسی در محتویات فضاهای مجازی زمینه اقدام به خیانت را برای مردان تسهیل می نماید که با یافته‌های (عبدی و همکاران، ۱۳۹۱؛ قاسمی و همکاران، ۱۳۹۱؛ فتحی و همکاران، ۱۳۹۲؛ اسمیت و همکاران، ۲۰۱۰؛ بانک ناتاشا زیتل، ۲۰۱۴؛ صدقی جلا و فاتحی، ۲۰۱۵؛ سلیمانی و همکاران، ۱۳۹۴؛ عجم، ۱۳۹۵) هم راستا است.

در مجموع با عنایت به یافته‌ها پیشنهاد می شود مسئولان و دست اندکاران حوزه سلامت خانواده می - بایست بسته‌های آموزشی هوش معنوی، هوش اخلاقی و نیز بسته آموزشی استفاده مناسب و بی خطر از شبکه‌های مجازی اجتماعی را تهیه و در اختیار مشاوران و درمانگرانی که در زمینه آموزش و درمان زوجین فعالیت دارند قرار دهند و بر این اساس مشاورین و روان‌شناسان در برنامه‌های آموزشی پیش و

¹. Snyder

². Marin & Christensen

³. Kubrebwa & Dzimiri

پس از ازدواج، نسبت به آموزش هوش معنوی و هوش اخلاقی و استفاده مناسب و بی‌خطر از شبکه‌های مجازی اجتماعی جدیت و اهتمام بیشتری نشان دهند تا همه این تلاش‌ها منجر به کاهش روابط فرا زناشویی و افزایش سلامت روان زوجین و استحکام خانواده در کشور عزیزمان ایران شود.

از همه اساتید و همکاران ارجمند، مسئولین گران‌مایه دانشگاه محقق اردبیلی و نیز ریاست و مسئولان محترم دادگستری استان بوشهر که ما را در به انجام رسانیدن این پایان‌نامه و در نتیجه آن این مقاله حاضر یاری نمودند کمال تشکر و سپاسگزاری را داریم.

منابع

- ابو المعالی، خدیجه؛ مجتبابی، مینا؛ رحیمی، ندا. (۱۳۹۲). پیش‌بینی رضایت از زندگی زناشویی بر اساس مهارت‌های حل مسئله اجتماعی و هوش معنوی در افراد متأهل. مجله علوم رفتاری، دوره ۷، شماره ۲، ۱۱۵-۱۲۲.
- اصغری، فرهاد؛ قاسمی‌جویه، رضا. (۱۳۹۳). بررسی رابطه بین هوش اخلاق و گرایش مذهبی با رضایت زناشویی معلمان متأهل. فصلنامه مشاوره و روان‌درمانی، سال چهارم، شماره ۱.
- امیرخانی، امیرحسین؛ وحدت، داود؛ خضریان، سمیرا. (۱۳۸۹). ارتباط بین اخلاق اینترنتی و پنج‌الگوی شخصیتی دانشجویان. فصلنامه اخلاق در علوم و فناوری، سال پنجم شماره‌های ۳ و ۴.
- بخشوده، اسماء؛ بهرامی احسان، هادی (۱۳۹۱). نقش "انتظارات زناشویی" و "مبادلات سالم" در پیش‌بینی "رضایت زناشویی زوجین". دو فصلنامه علمی پژوهشی مطالعات اسلام و روان‌شناسی، سال ۶، شماره ۱۰، ۲۷-۲۲.
- ثناگویی، محمد؛ جان بزرگی، مسعود؛ مهدویان، علیرضا. (۱۳۹۰). رابطه "الگوهای ارتباطی زوجین" با "رضامندی زناشویی". دو فصلنامه علمی پژوهشی مطالعات اسلام و روان‌شناسی، سال ۵، شماره ۹، ۷۷-۵۷.
- ثنایی، باقر. (۱۳۷۹). سنجه‌های سنجش خانواده و ازدواج. تهران، انتشارات بعثت.
- حسین دخت، آرزو؛ فتی‌آشتیای، علی؛ تقی‌زاده، محمد احسان. (۱۳۹۲). رابطه هوش معنوی و بهزیستی معنوی با کیفیت زندگی و رضایت زناشویی. روان‌شناسی و دین، سال ششم، شماره دوم، ۷۴-۵۷.
- خدایاری‌فرد، محمد؛ شهابی، روح‌الله؛ اکبری‌زردخانه، سعید. (۱۳۸۶). رابطه نگرش مذهبی با رضایت زناشویی در دانشجویان متأهل. فصلنامه خانواده‌پژوهی، سال سوم، شماره ۱۰.

ستوده، حافظ؛ شاکری نیا، ایرج؛ خیراتی، مریم؛ درگاهی، شهریار؛ قاسمی جوینه، رضا. (۱۳۹۵). رابطه بین هوش معنوی و هوش اخلاقی با بهزیستی روان‌شناختی پرستاران. مجله ایرانی اخلاق و تاریخ پزشکی، دوره نهم، شماره ۱، ۷۳-۶۳.

سلیمانی، اسماعیل؛ نجفی، محمود؛ بشر پور، سجاد و علی، شیخ‌الاسلامی. (۱۳۹۴). اثربخشی هوش معنوی بر کیفیت زندگی و شادکامی دانشجویان تحت پوشش کمیته امداد امام خمینی (ره). فرهنگ و دانشگاه اسلامی ۱۷، سال پنجم، شماره چهارم.

سیفی قوزلو، سید جواد؛ حمیدی، امید؛ شریفی، گشاو؛ خلیلی، شیوا. (۱۳۸۴). رابطه بین اخلاق و ارزش‌های شخصی و رضایت زناشویی در بین زوجین در شهر مغان فصلنامه مشاوره و روان‌درمانی خانواده، سال پنجم، شماره (۱۶).

شریفی، مرضیه؛ حاجی حیدری، مهناز؛ خوروش، فریبرز؛ فاتحی زاده، مریم. (۱۳۹۱). رابطه طرحواره‌های عشق و توجیه روابط فرا زناشویی در زنان متأهل شهر اصفهان. تحقیقات علوم رفتاری، دوره ۱۰، شماره ۶، ویژه سلامت روان.

صدیقی، اکرم؛ معصومی، احمد؛ شاه‌سیاه، مرضیه. (۱۳۹۴). بررسی رابطه بین جهت‌گیری مذهبی با رضایت زناشویی زوجین شهر قم. مجله دانشگاه علوم پزشکی سبزوار، دوره ۲۲، شماره ۶.

رضاپور میرصالح، یاسر؛ اسمعیلی، معصومه؛ فرحبخش، کیومرث؛ سعیدذکایی، محمد. (۱۳۹۲). اثربخشی آموزه‌های مبتنی بر ارزش‌های اسلامی در افزایش رضایت زناشویی زنان متأهل. مجله اسلام و پژوهش‌های تربیتی، سال پنجم، شماره دوم، پیاپی ۱۰، ۷۱-۸۲.

رقیبی، مهوش؛ قره‌چاهی، مریم. (۱۳۹۲). بررسی رابطه بین هوش هیجانی و هوش معنوی در زنان و مردان در شرف طلاق و سازگار. فصلنامه علمی- پژوهشی زن و جامعه، سال چهارم، شماره ۱.

زارعی، اقبال؛ احمدی سرخونی، طاهره. (۱۳۹۱). نقش پیش‌بینی‌کننده هوش معنوی و الگوهای ارتباطی با تراز رضایتمندی زناشویی زوجین مراجعه‌کننده به مرکز مشاوره شهر بندرعباس. پژوهش‌های روان‌شناسی بالینی و مشاوره، سال ۲، ۲، ۱۱۶-۱۰۱.

زارعی، میکائیل؛ حاجیلو، وحید. (۱۳۹۴). هوش معنوی از نگاه اسلام و مکاتب غربی. پژوهش‌های اجتماعی اسلامی، سال بیست و یکم، شماره دوم (پیاپی ۱۰۵).

عبدی، محمدرضا؛ خوش کنش، ابوالقاسم؛ پور ابراهیم، تقی؛ محمدی، روح اله. (۱۳۹۱). بررسی سبک دل‌بستگی و رضایت زناشویی افراد متأهل درگیر خیانت اینترنتی. مجله مطالعات روان‌شناختی، دوره ۸، شماره ۳.

عبدیوسفخانی، زینب؛ حسین، اکبری امرغان. (۱۳۹۳). بررسی رابطه بین هوش معنوی و رضایت از زندگی. فصلنامه علمی - پژوهشی پژوهشنامه تربیتی، سال نهم، شماره ۳۸، ۵۴-۳۹.

عجم، علی‌اکبر. (۱۳۹۵). تأثیر "آموزش‌های مستقیم و غیرمستقیم ماهواره‌ای" بر "تعارض زناشویی" و "نگرش به خیانت زناشویی". دو فصلنامه علمی - پژوهشی مطالعات اسلام و روان‌شناسی، سال ۱۰، شماره ۱۸، ۱۲۱-۱۴۲.

غباری بناب، باقر؛ سلیمی، محمد، سلیمانی، لیلیا؛ نوری مقدم، ثنا. (۱۳۸۶). هوش معنوی. فصلنامه علمی - پژوهشی اندیشه نوین دینی، سال سوم، شماره دهم، ۱۴۷-۱۲۵.

فتحی، منصور؛ فکر آزاد، حسین؛ غفاری، غلامرضا؛ بوالهروی، جعفر. (۱۳۹۲). عوامل زمینه‌ساز بی‌وفایی زناشویی زنان. فصلنامه علمی - پژوهشی رفاه اجتماعی، سال سیزدهم، شماره ۵۱.

قاسمی، وحید؛ عدلی پور، صمد؛ کیان پور، مسعود. (۱۳۹۱). تعامل در فضای مجازی شبکه‌های اجتماعی اینترنتی و تأثیر آن بر هویت دینی جوانان با پژوهش موردی فیس‌بوک و جوانان شهر اصفهان. دو فصلنامه علمی پژوهشی دین و ارتباطات، سال نوزدهم، شماره دوم (پیاپی ۲)، ۵-۳۶.

قنبری، سیروس؛ کریمی، ایمان. (۱۳۹۵). مؤلفه‌های هوش معنوی در نهج‌البلاغه. فصلنامه پژوهشنامه نهج‌البلاغه، سال چهارم، شماره ۱۳.

گل محمدیان، محسن. (۱۳۹۵). تأثیرات آموزش هوش اخلاقی و معنوی و فرهنگی بر عملکرد خانوادگی زنان. فصلنامه فرهنگی - تربیتی زنا و خانواده، سال دهم، شماره ۳۴.

گل محمدیان، محسن؛ بهروزی، ناصر؛ یاسمی نژاد، پریرسا. (۱۳۹۴). هوش اخلاقی، ماهیت و ضرورت آن. فصلنامه اخلاق پزشکی، سال نهم، شماره سی و سوم.

کرمی‌باغظیفونی، زهرا؛ فرزندیان، پریرسا؛ خالدیان، محمد؛ نعمتی سوگلی تپه، فاطمه؛ رعایی، فرزانه. (۱۳۹۴). بررسی اثربخشی اخلاق حرفه‌ای بر هوش اخلاقی و جامعه‌پسندی شخصیت امدادگران

هلال‌احمر تهران. فصلنامه پژوهش‌های روان‌شناسی اجتماعی، دوره ۵، شماره ۱۷.

محمد نژاد، حبیب؛ بحیرایی، صدیقه؛ حیدری، فائزه. (۱۳۸۸). مفهوم هوش معنوی مبتنی بر آموزه‌های اسلام. فرهنگ در دانشگاه اسلامی ۴۲، سال سیزدهم، شماره ۲.

مختاری پور، مرضیه؛ سیادت، علی. (۱۳۸۸). بررسی مقایسه‌ای ابعاد هوش اخلاقی از دیدگاه دانشمندان با قرآن کریم و ائمه معصومین (ع). دو فصلنامه علمی ° تخصصی مطالعات اسلام و روان‌شناسی، سال ۳، شماره ۴، ۹۷ تا ۱۱۸.

مدرسی، فریبا؛ زاهدیان، سید حسن؛ هاشمی محمدآبادی، نذیر. (۱۳۹۳). تراز سازگاری زناشویی و کیفیت عشق در متقاضیان طلاق دارای سابقه خیانت زناشویی و فاقد سابقه خیانت زناشویی. ارمان دانش، مجله علمی پژوهشی دانشگاه علوم پزشکی یاسوج، دوره ۱۹، شماره ۱، (شماره پی‌درپی ۸۴).

میکائیلی، فرزانه؛ بابایی، زینب؛ حسنی، محمد. (۱۳۹۵). بررسی رابطه دین‌داری، هوش معنوی و بخشش با سازگاری اجتماعی در دانشجویان سال اول. روان‌شناسی و دین، سال نهم، شماره اول، پیاپی ۳۳، ۱۲۳-۱۴۲.

نشاط دوست، حمید طاهر؛ مهربانی، حسنعلی؛ کلاتتری، مهرداد؛ پالاهنگ، حسن؛ سلطانی، ایرج. (۱۳۸۶). تعیین عوامل مؤثر در شادکامی همسران کارکنان شرکت فولاد مبارکه. فصلنامه خانواده‌پژوهی سال سوم، شماره ۱۱.

- Abdul rahman Z. & Md Shah I. (2015). Measuring Islamic spiritual intelligence. *Procedia economics and finance*, 31(2015) 134-139.
- Askarpuor karimi Z. & Mazhaeri M. (2016) A study of spiritual intelligence and Quality of life among imprisoned women of zahedan city. *The Social Sciences* 11(12): 3059-3062.
- Bagarossi, D. A. (2008) Understanding and treating marital infidelity: a multi dimensional model, *the American journal of family therapy*. 36: 1-17.
- Burdette, A. M. Ellison, CH. G Sherkat, D. E. & Gore,k (2007) Are there religious variation in marital infidelity? *journal of family issues*, Vol. 28, No 12, 1553-1581.
- Cann A. Magnum T. L. & Wells M. (2001) Distress in response to relationship infidelity: The roles of gender and attitudes about relationships. *The Journal of sex research*. Volume 38. Issue 3.
- Ebrahimi, k. Destjerdi, R. Vahidi, T. & Ghini, M. (2012) The relashinship between spiritual intelligence and emotional intelligence with life satisfaction among birjand gifted femele high school students. *procedia-social and behavioral sciences* 84, 314-320.

- Esmaeili kia M. Golzari M. & Sohrabi F. (2013) The Effectiveness if Teaching Stress-coping Strategies to Enhance Marital Satisfaction of women after partners` Extramarital Affairs. *Procedia -social and behavior sciences*, 84(2013), 70-75.
- Fan C. S. & Hon-Kwong LuI(2004) Extramarital affairs, marital satisfaction and Divorce: Evidence from hong-kong. *Contemporary Economic Policy*, Vol. 22, NO. 4, 442-452.
- Farhan R. Dasti R. & M. Sayeed khan M. N. (2015) Moral intelligence and psychological wellbeing in healthcare students. *Journal of Education Research and Behavioral Sciences*, Vol. 4(5), pp. 160-164.
- Grodon K. C. Baucom D. H. & Snyder D. K. (2004) An integrative intervention for promoting recovery from extramarital affairs. *Journal of marital and family therapy*, vol. 30, No. 2, 213-231.
- Jacob, j. & Rajeswari, V. (2013) Role of spiritual intlligence in families: a studs among spouses. *international journal of behavioral and movement sciences*, Vol. 02, No. 04.
- Javdan M. & Nickkardar M. A. (2011) The study relationship between parenting styles and spiritual intelligence. *Journal of Life Science, Biomed.* 1(1): 24-27.
- Javidnia N., Golzari M.& borjali A. (2014) The Relationships between Marital Satisfaction an Extramarital Behavior among married women. *International Journal of Psychology and behavior research.* vol.3(4), 252-257.
- Kewna, z. Mwanzo, I. Shisanya, CH. Comlin, CH. Comlin, C. Turan, j. Achiro, l. & Bukusie (2014) Predictors of extramarital partnerships among women married to fishermen along lake Victoria in kisumu county, Kenya. *journal research article*, april 18.
- Khoshtinat V. (2012) A review on relationships between religion spiritual transcendent, spiritual with religious coping. *International Research Journal of Applied and Basic Science*, Vol,3 (9):1916-1934.
- Kubrebwa M. & Dzimiri W. (2015) Unmaking factors that propel men into extramarital affairs as perceived by men in gweru's mkoba suburb: Zimbabwe. *Scholars Journal of Arts, Humanities and Social Sciences.* 3(1D): 252-256.
- Marin R. A; Christensen A. Atkins D. C. (2014) Infidelity and behavioral couple therapy: Relationships outcomes over 5 years following therapy. *Couple and family psychology: Research and practice*, Vol. 3, No. 1, 1-12.
- Musavi Moghadam S. R. Najafian N. Sadeghipur Z. Zahirikhah N. & Sadatizadeh S. S. (2014) Effects, of spiritual intelligence, on life satisfaction of girls 12 and 14 years if Ilam. *International Journal of AYER*, Vol.2, Page 61-69.

- Natasha zeitel-bank, management center Innsbruck(2014) Social media and its effects on individuals and social system. Management, Knowledge and Learning International Conference, Austria.
- Oprisan E. & Cristea D. (2012) A few variables of influence in the concept of marital satisfaction. Procedia- social and behavioral sciences, 33, 468-472.
- Sawyer R. (2011) The impact of new social media on intercultural adaption. Senior Honors Project, Paper 242.
- Schensul S. L; Berrada A. M. Nastasi B. K. Singh R. Burluson J. A.& Bojko M. (2006) Men's Extramarital sex, Marital Relationships and sexual Risk in Urban Poor Communities. Journal of Urban Health: Bulletin of The New York Academy of Medicine, vol. 83, No. 4.
- Seddighi A. Jaberi S. Farahani P. K. & Shahsiah M. (2014) The relationship between religious orientation, and marital satisfaction among couples of Qom city. Health, Spiritual, Med Ethics, 1(3): 10-15.
- Sedaghijala A. & Fathi S. (2015) The virtual social networks and couples commitment. International journal of social sciences, vol.5, No.3.
- Shakelford T. K. Buss M. B. & Bennett K. (2002) Forgiveness or breakup: Sex differences in responses to a partner`s infidelity. The Journal cognition and emotion. volume 16, Issue 2002.
- Shoaa Kazemi M. & Momeni Javid M. (2015) Effect of infidelity therapy on improving mental health of betrayed women. International Journal of psychology and counseling, Vol. 7(2), pp. 24-28.
- Smith C. Hall R. & Justin Daigle J. (2010) Monotony in monogamy: A study of married individuals seeking to have an Extramarital. Extramarital affairs. Volume 6, Number 1.
- Snyder D. K. (2005) Treatment of clients coping with infidelity an introduction. JCLP In Session, Vol.61(11), 1367-1370.
- Tavakolizadeh J. & Rastgoonejad F. (2016) Sexual self-esteem as a predictor of marital satisfaction in mothers with normal or mentally retarded children. International Journal of Life Science & Pharma Research, Issue 1, P. No 1 to 8.
- Villa M. B. & Del Prette(2013) Marital Satisfaction: The Role of Social skills of Husbands and wives. Sep-dec, volume 23. No. 56, 379-387.
- Wiederman M. W. (1997) Extramarital sex: prevalence and correlates in a national survey. The Journal of sex research, Volume 34, Issue 2.

پښتونستان د علومو انساني او مطالعاتو فریښکي
پرتال جامع علوم انساني

پروفیسر گاہ علوم انسانی و مطالعات فرہنگی
پرتال جامع علوم انسانی